

ילקראת כואטיקה היברידית*: מילות מפתח

בגיליוון הנוכחי הצטברו מאמרם העוסקים בתרגום ובעיבורים בין-תרבותתיים וכן בדו-שיה בין מזרח ומערב. ברוח זו גם נערך גם הראיון עם הסופר סמי מיכאל. במהלך העבודה על הפרויקט חיפשנו מאמר לתרגום שענינו נקודת החשכה בין הספרות העברית ובין מסורת מערבית. קריאה בנוושא זה הפגישה אותנו עם מאמר מאת סטפן שייחי (Stephen Sheehi), שדן בכתב עת במדינות ערב בתקופת ההשכלה וההשפעתה של הנאורות המערבית על כתבי עת אלה. מצאנו במאמר גם הקובלות בין ההשכלה העברית להשכלה המערבית על מרכיביה. הוחלט לתרגםו לגיליוון זה. להפתעתנו, הפניה אל המחבר לקלחת זכויות לתרגום מאמרו נתקלה בסירוב נחרץ מטעמי חרם אקדמי. פניות שלנו לחוקרים רבים נוספים כלל לא ענו. המשך החיפושים אחר מאמר לתרגום הוביל אותנו לשנים ממאמריו של צדאק מ' גוחר (Saddik M. Gohar).¹ זההינו הלימה בין תחום המחקר שלו, שענינו השפעות בין-תרבותיות, לבין העונשו החזובי של תרגום מאומו לעברית. החלטנו לתרגם את שני המאמרים ולשלב ביניהם, וזאת כדי ליהנות מן הניתוח המדויק שמוופיע באחד מהם לצד הרקע הנרחב הנפרש בשני. פרופ' שwon סומק והוסיף אחרית דבר מארית עינינו.

צדאק גוחר נולד במצרים ורכש את השכלהו הגבוהה באוניברסיטה אינדיאנה בפינסלבניה. בשנים האחרונות הוא מכהן כחוקר ספרות ובקורת התרבות באוניברסיטה איחוד האמירויות במחלאה לשפה וספרות אנגלית, לצד עיסוקו הנרחב בתרגום מערבית לאנגלית. הוא פרסם חמישה ספרי שירה בערבית, ועוד שתי אנתולוגיות שירה פרי עטו יראן אור בקרוב. בימים אלה הוא עסוק בפרויקט תרגום שיריו לאנגלית. מחקריו עוסקים בספרות השוואתית, לימודי המזורה התיכון, בתאוריות טראומה ומחקר הקולנוע, במיניות ובספרות מיעוטים, בהשפעות בין-תרבותיות ובתאוריה של התרגום. בעקבות היכרותנו עמו התבכר שהוא מתאים בתחום עיסוקו לרוחו של גיליוון זה אף יותר מאשרנו בראשונה.²

גוחר עוסק באופן נרחב גם בחווית הגלות – הפיזית והרוחנית – ובאופןם שהיא מוצאת בהם את ביטויה בספרות. הוא דן בגלות כתמת-יסוד בספרות העברית, במילויו לאחר הטרגדיה הפלסטינית של 1948 וצמיחת מושטים דיקטוריים במדינות ערביות רבות. לטענותו, נסיבות היסטוריות אלה הובילו לכך שהפוסט-קולוניאליזם קיבל במדינות ערביות גוון שונה מזה המוכר בשיח הפוסט-קולוניאליסטי. במחקר שלפנינו הוא טען כי היה שבעולם הערבי את הקובושים-לשעבר ירשו מושטי עריונות דכאניים, פנו המשוררים

* המurdת מבקשת להודות לד"ר חמוֹל צמיר, לד"ר חביבה ישן ולשרה בוידן על עוזרתן בהכנות המאמר לדפוס.

הערבים הפוסט-קולוניאליים אל תרבות המערב דוקא; ממנה ביקשו לשאוב תבניות פואטיות ומוטיבים שיחזקו אותם בהתמודדותם עם אתגרים פנימיים בארץותיהם. תוך ניתוק הצמדים קולוניאליים ופוסט-קולוניאליים לעומת מודרנים ופוסט-מודרנים, גוהר מצביע עליחסים מרכיבים המתקיימים בשירה הערבית בין פוסט-קולוניאליים ומודרנים דוקא. לטענתו, בתקופה הקולוניאלית האלית האינטלקטואלית והאליטה השלטונית היו מאוחדות כנגד הכבש, ואילו לאחר הדה-קולונייזציה פנתה האלית האינטלקטואלית כנגד השלטון תוך אימוץ מודע של אלמנטים תרבותיים של הכבש-לשעבר, וזאת לצורך כינון נרטיבים חדשים של מאבק. במיוחד הוא מציין את השפעתו של ת"ס אליות על המשוררים הערבים הפוסט-קולוניאליים, כמו כן הוא דן בהרחבת השפעות המודרניסטיות והמערביות על שירותו של עבד אל-ז'הוב אל ביאתי. צדק גוהר הוא פעיל למען זכויות אדם של קבוצות מיעוט בעולם הערבי ולמען השלום בין מדינות ערב לישראל. הוא עצמו מנהל דיאלוג מוסרי ופואט מרכיב עם הארץ מוצאו, עם מדינות ערב ועם תרבות המערב, וגם יחשס לסייעו לישראלי-פלסטיני הוא רב-פנימי. נראה כי במחקר שלו, בעמדותיו וכן בנסיבות חייו – שייטוט בין מקומות, תרבויות, שפות וספריות שונות – הוא מגלה הלכה למעשה את כוורת מאמרו: "לקראת פואטיקה היברידית".

המערכת

הערות

1 Saddik M. Gohar, "Toward a Hybrid Poetics: The Integration of Western/Christian Narratives in Modern Arabic Poetry", *crossroads* 3(1), 2008, pp 4-15; Saddik M. Gohar, "Integrating Western Modernism in Postcolonial Arabic Literature: A Study of Abdul-Wahhab Al-Bayati's Poetics", *Bulletin* 41(2), 2007, pp. 125-136

2 בין פרסומי האחרוניים, שראו כולם או רוחם בהזאתה Saarbrucken, Germany: *Singers in the Wasteland: Voices of Protest in Modern Poetry; Transcultural Conflicts and Dialogues: Relocating the Middle East in American and Arabic Literatures; Cities of Darkness and Fear: Integrating Western Discourses in Arabic City Literature; Narratives of Hegemony and Marginalization: Deconstructing Grand Narratives of Hegemony and Marginalization in Arabic and American Literature; Journey in the Middle East : The Discourses of Violence and Racism in American and Arabic Literature*